

Szerhij Zsadan
Mezopotámia

A fordítás az alábbi kiadás alapján készült:

Сергій Жадан: Месопотамія. Книжковий Клуб «Клуб
Сімейного Дозвілля», Харків, 2014.

This book has been published with the support of
the Translate Ukraine Translation Support Program.
A kiadás a Translate Ukraine Fordítástámogatási Program
segítségével valósult meg.

**UKRAINIAN
///BOOK
INSTITUTE**

The original Ukrainian edition was first published by Klub
simejnoho dozvillja, Kharkiv in 2014

© Serhij Zhadan 2014

© Suhrkamp Verlag Berlin 2015

All rights reserved by and controlled through Suhrkamp
Verlag Berlin.

Hungarian translation © Körner Gábor, 2025

Marat

A Marat halála óta eltelt negyven nap alatt a városba beköszöntött a tavasz. S szinte el is múlt. A megemlékezés napján, a nagyhét utáni első kedden temeték el; a dombokat most zöld, perzselő fű nőtte be: közelgett a nyár. A negyven nap alatt sikerült elfelejtenünk mindent, és megnyugodnunk. Most viszont Marat szülei telefonáltak, és emlékeztettek minket. Tényleg, gondoltam magamban, csak negyven napja. A holtak nem követelnek semmit, az élők értenek hozzá, hogyan stresszeljenek minket.

Pár barátja és szomszédja temette el. Legtöbb ismerőse – egy rakás ismerőse volt a városban – el sem hitte, hogy tényleg az ő temetésére hívják. Később persze elnézést kértek, kimentek a temetőbe, keresték a sírkövet. Esős volt az április, kóbor kutyák futottak díszkíséretként a koporsószállító kisbusz után, néha nekiugrottak a temetkezési Volkswagen fekete kerekeinek, nem akarták elengedni Maratot a holtak birodalmába. Ünnepi tömeg járta a temetőt, felmásztak a dombokra, ahol alacsonyan lebegtek a fejük fölött a felhők, leereszkedtek az esőáztatta völgybe, ünnepeltek, ahogy tudtak, esővízzel keverve az alkoholt. Mi voltunk nagyjából az egyetlenek, akik halottal érintünk a temetőbe, és elég természetellenesen néztünk ki – mintha a saját pianínónkkal jöttünk volna a hangszerboltba. A húsvét összekavart mindent, s kisé oda nem illővé tette a gyászunkat. Senki sem hal

meg húsvétkor. A normális emberek, épp ellenkezőleg, ilyenkor szoktak kikelni a sírból.

Marat halála olyan volt, mint az élete – logikátlan, és csupa rejtély. Szombatról vasárnapra virradó éjszaka történt. Marat nem ment templomba, mivel muszlimnak, még hozzá ateista muszlimnak vallotta magát, hanem az éjszaka közepén leugrott cigiért a kioszkba. Házi papucsban és egy bankjeggyel a markában. Ott lőtték le. Senki nem látott semmit, mindenki templomban volt. Az éjszakás eladónő azt mondta, nem hallott semmit, bár mintha énekelt volna valaki, és motorok bőgése hallatszott, de nem biztos benne, viszont adott esetben felismerné a hangokat; azt azonban nem tudja pontosan megmondani, hogy férfi vagy női hangok voltak. A Zsiguli rendszámát azért sikerült felírnia, de kiderült, a Zsiguli már két éve parkol az egyetemi klinika mellett, az út szélén, és az utcseprők üres üvegeket és szemetesben talált kartonpapírt tárolnak benne. Na tessék, mondtuk egymásnak, jönnek vissza a kilencvenes évek, ki lesz a következő?

Az is érthetetlen volt, hogy miért lőtték le. Marat nem vitt üzletet, nem volt dolga a hatóságokkal, nem voltak ellenségei – oké, néhány haverját nem ismerte meg az utcán, de ez talán ok a lövöldözésre? Már vagy tíz éve nem lövöldöztek az utcán, legfeljebb a pénzbehajtók, de az lényegében nem számít: hány pénzbehajtó van az ismerőseitek között? Csak találgathattuk, mi történt valójában.

Negyven nap telt el, az idő haladt előre, a folyók ezalatt kiáradtak, és visszatértek a medrükbe. Meleg napokra virradtunk. Nem akartam elmenni, el is határoztam, hogy felhívom őket, szabadkozom, kimentem

magam. Aztán arra gondoltam: nem mindegy? Úgyis egész este erre fogok gondolni, akkor már jobb, ha a barátaim, szeretteim, hozzátartozóim között vagyok. Okosabb, ha biztos helyen veszíted el a fejed. Kiléptem a házból, elhaladtam a sulim mellett, megálltam a kioszkoknál, sokáig válogattam a cigik között, de aztán nem vettem, talán mégis vissza kéne menni, gondoltam magamban, mentem tovább. Az egyetem épületei mellett leügettem a meredek lejtőn, és már Marat utcájában lassítottam. Csend volt. A ház előtt, a délutáni árnyékban álmos kutyatestek melegedtek. Megéreztek a jelenlétemet, a vezér felemelte a fejét, sötét, figyelmes tekintete végigsiklott rajtam, lehajtott a fejét az aszfaltra, fáradtan behunyta a szemét. Nem történt semmi. Nem változott semmi.

Marat csak pár sarokra lakott, közelebb a folyóhoz. Három perc gyalog. Itt általában egy köpésre volt minden: szülészet, óvoda, zeneiskola, toborzóiroda, bolt, gyógyszertár, kórház, temető. Leélhetted az életed anélkül, hogy elmentél volna a legközelebbi metróállomásra. Pontosan ezt tettük. A folyó fölött lebegő, régi házakban laktunk, átépített, leválasztott lakásokban nőttünk fel, reggel kirohantunk a nyirkos lépcsőházakból, este hazamentünk a reménytelenül lyukas tetők alá, amiket képtelenség volt rendszeren befoldozni. Fentről beláttuk az egész várost, az udvarokon éreztük, alattunk fekszenek a kövek, amelyekre minden épült. Nyáron felforrósodtak – melegünk lett, télen átfagytak – megfáztunk.

Az udvaruk a tüdőgondozóra nézett, mellette kis út vitt le a régi raktárakhoz. Az egyik oldalon, lent, a háztetőkön túl a rakpart és a híd, fekete gyárépületek, új építésű házak, meg az áthatolhatatlan harkivi

családi házas övezet. A másikon, fent a belváros utcái, templomok, boltok. Beléptem a kapualjba, és megéreztem mindazt, amivel annyi évig együtt éltem: por, agyag és homok, amin még a gyom se tudott áttörni. Az udvar téglatörmelékkel és kővel volt burkolva – Marat az elmúlt években azzal fenyegetőzött, hogy leaszfaltozza az egészet, de valami megakadályozta ebben, így minden maradt a régiben: két ódon, forradalom előtti, egyemeletes ház, mindkettő félig üres és régóta felújítatlan, az udvar közepén virágágyások és előkertek, mögöttük almafák és a már a szomszéd udvarra néző épület fekete téglafala. A család asztalokat és székeket cipelt ki a lakásból, a szomszédok, biztos, ami biztos, saját sámlival érkeztek, hogy legyen helyük. Az asztalok fölött almafák világítottak, fehér virágaik a salátába hullottak, ízesítették és kesernyéssé tették.

Köszöntem. Válaszul biccentettek; az egyik szomszédasszony kihúzott az asztal alól egy plusz sámlit, én pedig bepréselődtem két meleg, májusi asszonytest közé. Valaki rögtön bőséggel rakott valamit a tányéromra, valaki töltött. Körülnéztem, sorra szemügyre vettem és azonosítottam az embereket. Mind itt voltak a srácok: velem szemben az ősz, kurtára nyírt hajjú Benya ült, biztatóan biccentett, majd visszafordult a többiekhez, és folytatta a társalgást. Amennyire értettem, az időjárásról beszéltek. Semleges téma, miért is ne. Legalább nem fog bögni senki. Kosztik az asztal túlsó végén ült, messziről intett, nem nézett fel a tányérból. Az almavirág szirmai fehér ingére hullottak, feloldódtak benne, mint a hó a téli folyóban. Az oldalának támaszkodott a vékony kis szomszédasszony,

aki Marat fölött lakott, s akit Kosztik vaskos csípőjével most szabályosan lenyomott a székről. Sam távolabb, a fák alatt állt Rusztammal, Marat öccsével együtt. Az idegesen járkált fel-alá a téglatörmeléken a gumipapucsában és az új melegítőjében, telefonált, néha kérdezett valamit Samtól. Sam is melegítőben volt; úgy néztek ki az almafák alatt, mint két maratoni futó, akik letértek az útvonalról, és most hívják a verseny szervezőit, hogy megkérdezzék, merre fussanak tovább. A szomszédasszonyok vitték a szót; olyan volt az egész, mintha mindjárt bekapcsolnák a zenét, és kezdődne a diszkó. Időnként mindenki próbálta az asztalhoz hívni Rusztamot, de az nyersen legyintett: akadjatok le rólam, pravoszlávok, és mondta tovább szenvedélyesen és dühösen, Sam pedig bólogatott, láthatólag mindenben támogatta.

MAGVETŐ
KÖNYVKIADÓ ÉS KERESKEDELMI KFT.

www.magveto.hu

www.facebook.com/magveto

magveto.kiado@lira.hu

Felelős kiadó Dávid Anna

Nyomta és kötötte az Alföldi Nyomda Zrt., 2025-ben

Felelős vezető György Géza vezérigazgató

Kontrollszerkesztő Mihályi Zsuzsa

Felelős szerkesztő Schmal Alexandra

Korrektor Hradeczky Moni

A kötetet Pintér József tervezte

Műszaki vezető Takács Klári

Kiadványszám 9343

Plantin betűtípusból szedve

ISBN 978-963-14-4625-8